

Předmluva

Velký svět bývá nadšen (a to musím potvrdit z vlastní zkušenosti) dobrodružným, podivuhodným a podobným vyprávěním, můj příběh muzikanta je však zcela prost takových věcí a natolik jednoduchý a nerománový, že si zaslouží přečíst sotva jednou a zabodit.

Má-li ovšem někdo chuť pozorovat lidské vlohy a jejich zázračný vývoj, může z předkládaného popisu získat v poznávání člověka tím větší užitek, čím větší měrou ukazují, jaký jsem byl a jsem.

Jakob Johan Ryba's musikalischer Lebenslauf z roku 1801

Po deseti letech od vydání nového překladu Rybova, navzdory jeho výše uvedeným slovům, poutavého hudebního životopisu předkládá Společnost Jakuba Jana Ryby široké čtenářské obci tento knižní počín. Děje se tak ve významném roce 2015, kdy nás dělí již dlouhých 250 let od Rybova narození a rovná dvě století od jeho smrti. Jubilejní rok se stal podnětem k mnoha zajímavým projektům vedoucím ke „znovuobjevení“ hloubky Rybova odkazu. Patří mezi ně i vydání této knihy.

Jakub Jan Ryba je v mnohém výjimečná osobnost české hudby doby „předsmetanovské“. Svým působením i příkladem přispěl rodícímu se národnímu obrození, pozvedl úroveň školní výchovy i chrámové hudby a zanechal v paměti národa i celého hudebního světa nesmazatelnou stopu svou *Českou mší vánoční* „Hej, mistře“. Další úctyhodné hudební dílo však zůstalo ve stínu této skladby. Rozsah a rozmanitost díla i skladatelská invence však zdaleka přesahují obraz, jaký byl v minulosti o Rybovi vytvořen a v mnohém je v české veřejnosti stále zakořeněn.

Přitom právě v posledních šedesáti letech se osobnost rožmitálského učitele stala předmětem intenzivního zájmu dvou významných hudebních vědců, PhDr. Jana Němečka a PhDr. Jiřího Berkovce, kteří svou dlouhodobou vědeckou prací shromáždili a v rybovských monografiích uveřejnili obdivuhodné množství poznatků. Z jejich odborného pohledu na Jakuba Jana Rybu jako komplexní osobnost – učitele, regenschoriho, kantora, hudebního teoretika, básníka, spisovatele, ctitele antické filozofie, manžela a otce, křesťana a člověka ryzího charakteru i vysokých morálních zásad – čerpá rovněž tato kniha. První z nich také sestavil dosud nepřekonaný katalog Rybových skladeb. Okrajovou součástí těchto dvou stěžejních děl, dnes již bohužel dostupných pouze v knihovnách, byl také skromný černobílý obrazový materiál, jehož nedostatečnost je vzhledem k době vydání zmíněných publikací pochopitelná.

Vydání této knihy je přirozeným pokračováním nově vzniklé expozice Jakuba Jana Ryby v rožmitálském Podbrdském muzeu, které bylo otevřeno v roce 2010. Značné množství textového i obrazového materiálu, jež byl při této příležitosti nashromážděn, přimělo autorku expozice a celé vedení Společnosti Jakuba Jana Ryby k myšlence využít onen potenciál i v podobě knihy, která by pomohla šířit poselství Rybova života a jeho díla také mimo jeho působiště. Díky vzácné spolupráci s Ing. Zuzanou Foffovou ze společnosti Praga Mystica, autorkou výtvarného řešení expozice, a jejímu citlivému, ale zároveň vysoce odbornému přístupu k tomuto po všech stránkách mimořádně náročnému projektu se podařilo maximálně využít bohatství nashromážděných podkladů i na stránkách této první celobarevné publikace věnované Jakubu Janu Rybovi. Významné instituce, v jejichž fondech a sbírkách jsou uchovávány Rybovy rukopisy, pro knihu poskytly množství reprodukcí, za což jim patří velký dík. Mezi nimi zaujímá čestné místo České muzeum hudby, součástí jehož sbírek je mimo jiné i Rybova obsáhlá hudební pozůstalost, představující stěžejní zdroj pro studium jeho mimořádně rozsáhlého, dosud plně nepoznaného díla.

V této knize necháváme promlouvat samotného Jakuba Jana Rybu prostřednictvím četných úryvků z jeho vlastních životopisů, školního deníku, korespondence, literárních i hudebních děl. Začteme-li se do Rybových slov a zadíváme-li se pozorně na stránky jeho děl pedagogických, hudebních i literárních, poznáme autora jako nesmírně pracovitého a cílevědomého muže, který i přes život ve skromných podmínkách českého venkova dokázal neobvykle rozvinout všechny své vlohy a navzdory tragickému osudu zanechat budoucím generacím obdivuhodný odkaz.

Přáním autorky i celé Společnosti Jakuba Jana Ryby je, aby tato kniha pomohla očistit Rybovu osobnost včetně jeho díla od nánosů dobových klišé, polopravd a lží, které se v poslední době nekontrolovaně šíří moderními médii. Kéž se setkání s touto knihou stane čtenářům nejen zdrojem hlubšího poznání Rybova odkazu, ale i pohnutkou k dalšímu studiu či realizaci jeho hudebních děl a v neposlední řadě také impulsem k návštěvě míst, kde žil a tvořil.



Nedílnou součástí knihy je DVD se dvěma krátkými filmy, jež mají divákovi zprostředkovat základní vhled do života a díla Jakuba Jana Ryby. Informace předávané obrazem a stručnými titulky jsou umocněny Rybovou hudbou.

Díky spolupráci Společnosti Jakuba Jana Ryby a města Rožmitála pod Třemšínem byl splněn další úkol, který si vedle vzniku Rybovy expozice Společnost Jakuba Jana Ryby vytyčila. Přípravu a vydání knihy finančně podpořil také Středočeský kraj.

Osobní poděkování patří Jakubu Janu Rybovi, dědečkovi Ing. Ivanu Hoyerovi a rodičům, Ing. Zuzaně Foffové, PhDr. Věře Smolové, Mgr. Haně Křepelkové a Mgr. Marii Kabátníkové, Ing. Josefu Vondráškovi – starostovi města Rožmitála pod Třemšínem, dále těm, kteří se jakoukoliv měrou v různých dobách zasloužili o zviditelnění Rybova odkazu, a všem věrným podporovatelům a dárcům, bez nichž by tato kniha nikdy nemohla vzniknout.

Bohu díky!

Mgr. Ivana Hoyerová, Rožmitál pod Třemšínem, 2015